

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Political Science) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Political Theory (230109101)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) अथॉरिटी (अधिसत्ता) हा शब्द अॅक्टर (Actor) या ——— शब्दापासून तयार झाला आहे.
अ) लॅटिन
ब) ग्रीक
क) इंग्रजी
ड) रोमन
- २) भारताचा राष्ट्रध्वज हे ——— चे प्रतीक आहे.
अ) अधिमान्यता
ब) अधिसत्ता
क) सत्ता
ड) न्याय
- ३) 'द पॉलिटिक्स' हा ग्रंथ ——— यांनी लिहिला आहे.
अ) डेव्हिड ईस्टन
ब) अल्फ्रेड कॉबन
क) अरिस्टॉटल
ड) लिओ ट्रॉस
- ४) इतिहासवाद हा ——— भर देतो.
अ) तथ्यांवर
ब) मूल्यांवर
क) तथ्य आणि मूल्यांवर
ड) यापैकी नाही
- ५) राजकीय सिद्धांताच्या न्हासाच्या कल्पनेला ——— विचारवंतांनी प्रखर विरोध केला.
अ) अमेरिकन
ब) आशियाई
क) युरोपियन
ड) पश्चिम आशियाई
- ६) रूसोची 'सामूहिक इहेची' कल्पना ——— चा आधार आहे.
अ) अधिसत्ता
ब) सत्ता
क) अधिमान्यता
ड) सार्वभौमत्व

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) उदारमतवादी लोकशाहीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) राजकीय सिद्धांताच्या न्हासाचे कारण.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
राजकीय सिद्धांत म्हणजे काय? राजकीय सिद्धांताचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	----------

M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Political Theory (230109101)

Day & Date: Friday, 17-04-2026
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

12

- 1) The word authority is derived from the _____ word actor.
 - a) Latin
 - b) Greek
 - c) English
 - d) Roman
- 2) The national flag of India is a symbol of _____.
 - a) Priority
 - b) Authority
 - c) Power
 - d) Justice
- 3) The book 'The Politics' is written by _____.
 - a) David Easton
 - b) Alfred Coban
 - c) Aristotle
 - d) Leo Tross
- 4) Historicism emphasizes the _____.
 - a) facts
 - b) values
 - c) facts and values
 - d) None of these
- 5) The idea of the decline of political theory was strongly opposed by _____ intellectuals.
 - a) American
 - b) Asian
 - c) European
 - d) West Asian
- 6) Rousseau's idea of 'general will' is the basis of _____.
 - a) Authority
 - b) Power
 - c) Legitimacy
 - d) Sovereignty
- 7) _____ Authority is personal in nature.
 - a) Traditional
 - b) Charismatic
 - c) Ritual Discretionary
 - d) Deceptive
- 8) Stability of political system requires _____.
 - a) authority
 - b) harmony
 - c) leadership
 - d) legitimacy

- 9) Political obligation is also known as _____.
a) Political obedience b) Political disobedience
c) Political limitations d) Political commitment
- 10) _____ said 'Power' is not the basis of the state but the will of the people is the basis of the state.
a) Harold Laski b) T. H. Greene
c) Rousseau d) Plato
- 11) According to liberal democratic theory, the state is a _____.
a) achievement b) supreme
c) source d) powerful
- 12) Advocates of the liberal democratic state _____ support the state.
a) Secular b) welfare state
c) Individualist d) All of the above

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Power
- b) Revival of political theory
- c) Explain the meaning of 'political liability'.
- d) Explain types of authority.
- e) Explain legitimacy.
- f) Neo-Marxism

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Political Obligation
- b) Empirical approach of political theory
- c) Marxist theory of state
- d) Write an essay on liberal theory of state.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 12

- a) Explain the features of liberal democracy.

OR

- b) Causes of decline of political theory.

Q.5 Answer the following question in detail. 12

What is Political Theory? Explain the nature and scope of political theory.

- ७) स्वतंत्र नियामक आयोग ——— यासाठी तयार केले जातात.
 अ) मंत्रिमंडळाच्या नियंत्रणाखाली काम करणे
 ब) थेट राजकीय हस्तक्षेपापासून मुक्त काम करावे
 क) परराष्ट्र धोरण नियंत्रित करावे
 ड) न्यायपालिकेचे पर्यवेक्षण करावे
- ८) भारतातील सार्वजनिक महामंडळे प्रामुख्याने ——— द्वारे नियंत्रित केली जातात.
 अ) केवळ न्यायालये
 ब) संसद आणि संबंधित मंत्रालय यांच्याद्वारे
 क) थेट राष्ट्रपतीकडून
 ड) स्थानिक सरकारे यांच्याकडून
- ९) सार्वजनिक प्रशासन हे ———.
 अ) राज्यशास्त्राची शाखा
 ब) समाजशास्त्राची शाखा
 क) अर्थशास्त्राची शाखा
 ड) शुद्ध कायदा विषय
- १०) सार्वजनिक प्रशासनाचे जनक ——— यांना मानले जाते.
 अ) मॅक्स वेबर
 ब) वुड्रो विल्सन
 क) हेन्री फेयोल
 ड) टेलर
- ११) पारंपारिक दृष्टिकोनाला ——— असेही म्हटले जाते.
 अ) नोकरशाही दृष्टिकोन
 ब) शास्त्रीय दृष्टिकोन
 क) संरचनात्मक दृष्टिकोन
 ड) वर्तनवादी दृष्टिकोन
- १२) ——— या कारणामुळे सार्वजनिक महामंडळ खात्यापेक्षा वेगळे असते.
 अ) ते अधिक राजकीय आहे
 ब) ते अधिक स्वायत्तता प्राप्त करते
 क) त्यास खाजगीरित्या वित्तपुरवठा केला जातो
 ड) ते न्यायपालिकेच्या अधीन आहे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) नव लोकप्रशासन म्हणजे काय?
 ब) लोकप्रशासनाचा पारंपारिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 क) औपचारिक संघटना म्हणजे काय?
 ड) अज्ञेयता या तत्त्वाचा अर्थ सांगा?
 इ) खाते याचा अर्थ सांगा?
 ई) सार्वजनिक लोकनिगम म्हणजे काय?

- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
अ) सार्वजनिक लोकनिगमावरील मंत्रिमंडळाचे नियंत्रण
ब) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचे महत्त्व
क) नियंत्रण कक्षा
ड) स्टाफ घटक
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) खात्याचे चार मुलभूत आधार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) स्वतंत्र स्वनियंत्रित मंडळाचे स्वरूप व महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
लोकप्रशासनाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Major Ideas in Public Administration (230109102)

Day & Date: Monday, 20-04-2026
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

- 1) Public Administration is mainly concerned with _____.
 - a) Policy formulation
 - b) Policy implementation
 - c) Law-making
 - d) Judicial review

- 2) _____ is a feature of New Public Administration (NPA)?
 - a) Value-neutrality
 - b) Efficiency only
 - c) Relevance to society & social equity
 - d) Strict hierarchy

- 3) The Classical Approach in Public Administration focuses on _____.
 - a) Behavioural aspects
 - b) Administrative principles and structure
 - c) Ecology and environment
 - d) Decision-making under uncertainty

- 4) Who is associated with the Decision-Making Approach?
 - a) Chester Barnard
 - b) Herbert Simon
 - c) Luther Gulick
 - d) F. W. Taylor

- 5) Formal organization is based on _____.
 - a) Personal relations
 - b) Official rules and regulations
 - c) Informal communication
 - d) Social norms

- 6) _____ principle means “a subordinate should receive orders from only one superior”?
 - a) Hierarchy
 - b) Span of control
 - c) Unity of command
 - d) Delegation

- 7) Independent Regulatory Commissions are created to _____.
 - a) Work under ministerial control
 - b) Work free from direct political interference
 - c) Control foreign policy
 - d) Supervise judiciary

- 8) Public Corporations in India are mainly controlled by _____.
 a) Courts only
 b) Parliament and concerned Ministry
 c) President directly
 d) Local governments
- 9) Public Administration is regarded as _____.
 a) A branch of Political Science
 b) A branch of Sociology
 c) A branch of Economics
 d) Pure Law subject
- 10) The father of Public Administration is considered to be _____.
 a) Max Weber
 b) Woodrow Wilson
 c) Henry Fayol
 d) Taylor
- 11) The Classical Approach is also called _____.
 a) Bureaucratic approach
 b) Scientific approach
 c) Structural approach
 d) Behavioural approach
- 12) A Public Corporation differs from a Department mainly because _____.
 a) It is more political
 b) It enjoys more autonomy
 c) It is financed privately
 d) It is under judiciary

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is mean by new public administration?
 b) Explain the Classical Approach of public administration.
 c) What is mean by Formal organization?
 d) What is meaning of Unity of Command?
 e) What is mean by Department?
 f) What is mean by Public Corporation?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Ministerial control over public corporation
 b) Importance if study of Public Administration
 c) Span of Control
 d) Staff Agency

Q.4 Answer the following question ion detail. (Any One) 12

- a) Explain the four Bases of Department.

OR

- b) Explain the Nature and importance of Independent Regulatory Commissions.

Q.5 Answer the following question ion detail. 12

Explain the Nature and scope of Public Administration.

- ८) न्या. रानडे यांनी आपल्या विचारात ——— महत्त्व दिले.
 अ) स्वातंत्र्याला ब) नैतिकतेला
 क) मूल्यांना ड) यापैकी नाही
- ९) लोकमान्य टिळकांना भारतीय राष्ट्रवादाचे शिल्पकार ——— यांनी म्हटले.
 अ) चिरोल ब) गोवर्धन पारीख
 क) महात्मा गांधी ड) यापैकी नाही
- १०) खालीलपैकी कोणते पुस्तक स्वतंत्र्यवीर सावरकर यांनी लिहले नाही?
 अ) माझा लढा ब) १८५७ चे स्वतंत्र समर
 क) शत्रूच्या गोटात ड) यापैकी नाही
- ११) मौलाना आझाद यांनी ——— साप्ताहिक सुरू केले होते.
 अ) अल हिलाल ब) हरिजन
 क) केसरी ड) यापैकी नाही
- १२) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी खालीलपैकी ——— वर्तमानपत्र सुरू केले.
 अ) केसरी ब) बहिष्कृत भारत
 क) हरिजन ड) यापैकी नाही

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) राजा राम मोहन राय यांचे सामाजिक योगदान.
 ब) लोहिया यांचे भाषा विषयक विचार.
 क) लोकशाही बदल पंडित नेहरू यांचे विचार.
 ड) मौलाना आझाद यांचे पुरोगामी विचार.
 इ) बाबासाहेब आंबेडकर यांचे संसदीय लोकशाही बदलचे विचार.
 ई) स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांचे विचारातील राष्ट्रवाद.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) लोकमान्य टिळक यांचा सांस्कृतिक राष्ट्रवाद लिहा.
 ब) स्वामी दयानंद सरस्वती यांचा राष्ट्रवाद लिहा.
 क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे जातीव्यवस्था विषयक विचार लिहा.
 ड) जिना यांनी मांडलेला द्विराष्ट्रवाद.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) पंडित नेहरू यांचे लोकशाही बदलचे विचार सविस्तर लिहा.
 किंवा
 ब) न्या. रानडे यांच्या राजकीय उदारमतवादाबद्दलचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा.
सामाजिक सुधारणा कार्यातील महात्मा फुले यांचे योगदान लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April - 2026
Modern Indian Political Thought (230109103)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **12**

- 1) Raja Ram Mohan Roy _____ gave importance to education.
 - a) Indigenous
 - b) Greek
 - c) Sanskrit
 - d) Western
- 2) _____ The concept was presented by Raja Ram Mohan Roy.
 - a) Polytheism
 - b) Monotheism
 - c) Theism is
 - d) Not one of them
- 3) The basis of Swami Dayanand Saraswati's awakening was _____.
 - a) Upanishad
 - b) Veda
 - c) Ramayana
 - d) Mahabharata
- 4) Swami Dayanand Saraswati studied the grammar of _____.
 - a) Panini
 - b) Shukracharya
 - c) Bhaskaracharya
 - d) is not one of them
- 5) Mahatma Gandhi says that _____ cannot equal one truth.
 - a) Thousand suns
 - b) Thousands of moons
 - c) A thousand stars
 - d) None of these
- 6) Mahatma Phule was influenced by the book The Rights of Man _____.
 - a) Sidne Web
 - b) Thomas Penn
 - c) Bentham
 - d) is not one of them
- 7) Mahatma Phule was given the title of Mahatma _____.
 - a) Rao Bahadur Bedekar
 - b) A K. Keluskar
 - c) Prince Charles
 - d) is not one of them
- 8) Justice Ranade gave importance in his thoughts _____.
 - a) Freedom
 - b) Values
 - c) Morality
 - d) is not one of them
- 9) Lokmanya Tilak was called the sculptor of Indian nationalism _____.
 - a) Chirol
 - b) Govardhan Parikh
 - c) Mahatma Gandhi
 - d) is not one of them

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Research Methodology in Political Science (230109105)

Day & Date: Friday, 24-04-2026
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **12**

- 1) One possible answer to the research problem is _____.
 - a) Objective
 - b) Research method
 - c) Research design
 - d) Hypothesis
- 2) _____ is the first step of Scientific Method.
 - a) Formulation of problem
 - b) Caveat the hypothesis
 - c) Research design
 - d) Data collection
- 3) According to _____, "Interview is a process of social interaction".
 - a) P. V. Young
 - b) Goode & Halt
 - c) Kerlinger
 - d) M. N. Bajju
- 4) The research work plan is called is _____.
 - a) Data collection
 - b) Data analysis
 - c) Research design
 - d) Report writing
- 5) _____ aspects must be included in the research plan.
 - a) Type of study
 - b) Subject of study
 - c) Sources of information
 - d) All of these
- 6) The purpose of science is to _____.
 - a) Gain knowledge
 - b) Teaching
 - c) Collect the information
 - d) None of these
- 7) It uses _____ to analyze part events.
 - a) Experiment
 - b) Historical
 - c) Descriptive
 - d) None of these
- 8) A _____ is to observe and examine any object or event.
 - a) Interview
 - b) Schedule
 - c) Survey
 - d) Case study
- 9) Observation must be _____ who collecting the facts.
 - a) Subjective
 - b) Loyalty of the subject
 - c) Objective
 - d) None of these

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) मूलभूत अधिकार
ब) संघराज्य घटनेची दोन वैशिष्ट्ये
क) सरनामा
ड) मूलभूत कर्तव्ये
- प्र.३ टीपा लिहा. 0६
मार्गदर्शक तत्त्वे
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) भारताच्या पंतप्रधानांचे अधिकार आणि कार्ये तपशीलवार वर्णन करतात.
किंवा
ब) भारतीय राज्यघटनेची प्रमुख वैशिष्ट्ये तपशीलवार वर्णन करा.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)

12

a) Powers and Functions of Prime Minister of India explain in detail.

OR

b) Salient features of Indian constitution explain in detail.

- ७) अर्थसंकल्प प्रथम कोणत्या सभागृहात सादर केला जातो?
 अ) लोकसभा ब) राज्यसभा
 क) ग्रामपंचायत ड) विधान परिषद
- ८) अर्थसंकल्प निर्मितीत कोणत्या मूलभूत तत्वाचा अवलंब केला जातो?
 अ) समतोल असावा
 ब) अंदाज रोखीवर आधारित असावा
 क) खर्च सर्वकष पद्धतीने दाखवावा
 ड) वरील सर्व
- ९) भारताचे आर्थिक वर्ष कधी सुरुवात होते?
 अ) १ एप्रिल ब) ३१ डिसेंबर
 क) ३१ मार्च ड) १ मार्च
- १०) महालेखापरीक्षकाची नेमणूक कोणाकडून केली जाते?
 अ) पंतप्रधान ब) राष्ट्रपती
 क) राज्यपाल ड) जिल्हाधिकारी
- ११) रेल्वे, पोस्ट आणि लोककर्म विभाग आपला पैसा कोठे ठेवतात?
 अ) कोषागाराकडे ब) राज्यपालाकडे
 क) राष्ट्रपतीकडे ड) यापैकी नाही
- १२) लेखापरीक्षा म्हणजे काय?
 अ) हिशोब तपासणे ब) पैसे खर्च करणे
 क) पैसे वाया घालवणे ड) पैशांची बचत करणे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) अंदाजपत्रकाचे महत्त्व लिहा.
 ब) आर्थिक प्रशासनाचा अर्थ स्पष्ट करा.
 क) अंदाजपत्रकाच्या दोन व्याख्या लिहा.
 ड) आर्थिक नियोजन महत्त्व स्पष्ट करा.
 इ) प्राक्कलन समितीची रचना लिहा.
 ई) लोकलेखा समितीची कार्ये लिहा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) अंदाजपत्रकाला कायदेमंडळाची मंजूरी कशी मिळते?
 ब) भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे कामे लिहा.
 क) नीती आयोगाची भूमिका स्पष्ट करा.
 ड) कोषागार व वित्त विभागाची माहिती लिहा.

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
अ) केंद्र-राज्य संबंध सविस्तर लिहा.
किंवा
ब) अर्थसंकल्पाचा अर्थ सांगून अर्थसंकल्पाचे प्रकार लिहा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
भारतातील अंदाजपत्रकाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Financial Administration in India (230109106)

Day & Date: Wednesday, 29-04-2026
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **12**

- 1) Who prepares the budget in India?
 - a) Treasury
 - b) Ministry of Railways
 - c) Ministry of Finance
 - d) None of these

- 2) Who is the chairman of the NITI Aayog?
 - a) President
 - b) Vice President
 - c) Prime Minister
 - d) Governor

- 3) Who was appointed as the first Vice-Chairperson of the NITI Aayog?
 - a) Arvind Panagariya
 - b) Suman Bery
 - c) Rajiv Kumar
 - d) None of these

- 4) When the expenditure side in the budget is more than the revenue side, what is that budget called?
 - a) Balanced Budget
 - b) Savings Budget
 - c) Deficit Budget
 - d) None of these

- 5) Who expressed the opinion that all the functions of the state depend on the economy?
 - a) Lord George
 - b) Kautilya
 - c) Richelieu
 - d) None of these

- 6) What are the functions of financial administration?
 - a) Preparing the budget
 - b) Getting budget approval from the legislature
 - c) Safeguarding the funds and capital raised by the state
 - d) All of the above

- 7) In which house is the budget first presented?
 - a) Lok Sabha
 - b) Rajya Sabha
 - c) Gram Panchayat
 - d) Legislative Council

- 8) Which fundamental principle is followed in the preparation of the budget?
a) It should be balanced
b) It should be based on estimated cash
c) Expenditure should be shown comprehensively
d) All of the above
- 9) When does India's financial year start?
a) 1 April
b) 31 December
c) 31 March
d) 1 March
- 10) Who appoints the Comptroller and Auditor General?
a) Prime Minister
b) President
c) Governor
d) District Collector
- 11) Where do the railway, post, and public works department keep their money?
a) With the treasury
b) With the Governor
c) With the President
d) None of these
- 12) What is audit?
a) Checking accounts
b) Spending money
c) Wasting money
d) Saving money

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Write the importance of the budget.
b) Explain the meaning of financial administration.
c) Write two definitions of the budget.
d) Explain the importance of financial planning.
e) Write the composition of the Estimate Committee.
f) Write the functions of the Public Accounts Committee.

Q.3 Answer the following question. (Any Two) 12

- a) How does the budget get approval from the legislature?
b) Write about the functions of the Comptroller and Auditor General of India.
c) Explain the role of the NITI Aayog.
d) Provide information about the Treasury and the Finance Department.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 12

- a) Write in detail about center-state relations.

OR

- b) Explain the meaning of the budget and write about the types of budgets.

Q.5 Answer the following question in detail. 12

Explain the budget process in India.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Political Science) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Contemporary Political Theory (230109201)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६

कमाल गुण : ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) — हे बहु-सांस्कृतिकतेचे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) सामाजिक एकात्मता ब) सांस्कृतिक आत्मसात
 क) राष्ट्रवाद ड) हे सर्व
- २) — चळवळीचा उदय पर्यावरण आणि महिलांच्या संरक्षणासाठी झाला.
 अ) पर्यावरणवाद ब) अस्तित्वात्मक स्त्रीवाद
 क) युफेमिझम ड) इकोफेमिनिझम
- ३) — यांनी त्यांच्या पुस्तकात 'संरचनात्मक कार्यात्मक' दृष्टिकोन स्पष्ट केला.
 अ) डेव्हिड ईस्टन ब) मार्क्स
 क) गॅब्रिएल अल्मोंड ड) रोबर्ट दहाल
- ४) — हे अल्पविकासाच्या सिद्धांताशी संबंधित आहे.
 अ) पहिले जग ब) दुसरे जग
 क) तिसरे जग ड) यापैकी नाही
- ५) लोकशाहीच्या सहभागात्मक सिद्धांताला — यांनी प्रोत्साहन दिले आहे.
 अ) प्लेटो ब) C. B. Macpherson
 क) ऑस्टिन ड) Haber Mass
- ६) — उत्तर-वर्तनवादाचा प्रवर्तक आहे.
 अ) डेव्हिड ईस्टन ब) प्लेटो
 क) मार्क्स ड) अॅरिस्टॉटल

- ७) — हे 'द लाइफ अँड टाइम्स ऑफ लिबरल डेमोक्रेसी' पुस्तकाचे लेखक आहेत.
 अ) स्टॅलिन ब) C. B. मॅकफरसन
 क) ऍरिस्टॉटल ड) माओ
- ८) स्त्रीवाद हा शब्द — भाषेतून आला आहे.
 अ) लॅटिन ब) ग्रीक
 क) इंग्रजी ड) मराठी
- ९) 'एलिट' हा शब्द — या लॅटिन शब्दापासून आला आहे.
 अ) प्रतिष्ठा ब) एलिगर
 क) शक्ती ड) नेता
- १०) — देशात बहुसांस्कृतिकता अस्तित्वात आहे.
 अ) UK ब) भारत
 क) USA ड) रशिया
- ११) — यांनी The Subjugation of Women हे पुस्तक लिहिले.
 अ) मिल ब) हॉब्स
 क) ग्रीन ड) मार्क्स
- १२) समकालीन उदारमतवादी राजकीय सिद्धांत — वर विश्वास ठेवतो.
 अ) स्वातंत्र्य ब) समानता
 क) न्याय ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) अवलंबित्वाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
 ब) बहुवचनवाद या शब्दाचे स्पष्टीकरण करा.
 क) उदारमतवादाची मूलभूत तत्त्वे
 ड) अल्प विकासाचा सिद्धांत
 इ) अभिजात वर्गाची संकल्पना
 ई) स्त्रीवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) महिला सक्षमीकरण
 ब) सी.बी. मॅकफर्सन यांचा 'लोकशाहीचा सिद्धांत'
 क) राजकीय अभिजान वर्ग आणि लोकशाही
 ड) पर्यावरण विवादाच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) उदारमतवाद म्हणजे काय? उदारमतवादाचा शास्त्रीय सिद्धांत स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) बहुसांस्कृतिकता म्हणजे काय? बहुसांस्कृतिकतेचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- लोकशाहीची मूलभूत वैशिष्ट्ये आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Contemporary Political Theory (230109201)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

12

- 1) _____ is feature of Multi-culturalism.
 - a) Social integration
 - b) Cultural assimilation
 - c) Nationalism
 - d) All of these

- 2) _____ movement emerged in response to protect environment and women.
 - a) Environmentalism
 - b) Existential Feminism
 - c) Euphemism
 - d) Eco-feminism

- 3) _____ explained 'Structural functional' approach in his book.
 - a) David Easton
 - b) Karl Marx
 - c) Gabriel Almond
 - d) Robert Dahl

- 4) _____ is related with the theory of under development.
 - a) First world
 - b) Second world
 - c) Third world
 - d) None of these

- 5) The Participatory theory of democracy is promoted by _____.
 - a) Plato
 - b) C. B. Macpherson
 - c) Austin
 - d) Habermas

- 6) _____ is promoter of post-behaviouralism.
 - a) David Easton
 - b) Plato
 - c) Marx
 - d) Aristotle

- 7) _____ writer of the Book 'The Life and Times of Liberal Democracy'.
 - a) Stalin
 - b) C. B. Macpherson
 - c) Aristotle
 - d) Mao

- 8) Feminism word comes from _____ Language.
 - a) Latin
 - b) Greek
 - c) English
 - d) Marathi

- 9) The word 'Elite' was derived from Latin word _____.
 - a) Prestige
 - b) Eliger
 - c) Power
 - d) Leader

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Political Science) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Issues in Public Administration (230109202)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२५
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** १२
- १) जनरलिस्ट विरुद्ध स्पेशलिस्ट यांचा नागरी सेवेतील भरती वादविवाद
— शी संबंधित आहे.
अ) न्यायव्यवस्था ब) नोकरशाही
क) राजकीय पक्ष ड) स्वयंसेवी संस्था
- २) नागरी सेवेतील राजकीय तटस्थता म्हणजे — होय.
अ) सत्ताधारी पक्षाच्या बाजूने काम करणे
ब) सरकारविरुद्ध काम करणे
क) राजकीय पक्षांपासून स्वतंत्र राहणे
ड) स्वतःचा राजकीय पक्ष स्थापन करणे
- ३) व्हिटली कौन्सिल प्रामुख्याने — या देशाशी संबंधित आहे.
अ) भारत ब) इंग्लंड
क) अमेरिका ड) जपान
- ४) सुशासनाचा एक महत्त्वाचा घटक म्हणजे — होय.
अ) भ्रष्टाचार ब) पारदर्शकता
क) पक्षपात ड) केंद्रीकरण
- ५) लोकायुक्त — पातळीवर काम करतात.
अ) केंद्रीय ब) राज्य
क) जिल्हा ड) स्थानिक स्वराज्य संस्था
- ६) भारतात माहिती अधिकार कायदा — मध्ये लागू झाला.
अ) २००० ब) २००३
क) २००५ ड) २०१०

- ७) प्रशासकीय कायद्याची संकल्पना ——— यांनी मांडली.
 अ) ए. व्ही. डायसी ब) वुड्रो विल्सन
 क) मॅक्स वेबर ड) एल्टन मेयो
- ८) भारतात प्रशासकीय न्यायाधिकरणांची स्थापना ——— मध्ये झाली.
 अ) १९७६ ब) १९८५
 क) १९९२ ड) २०००
- ९) प्रशासनावरील न्यायिक नियंत्रणाचे मुख्य साधन म्हणजे ——— होय.
 अ) लेखापरीक्षण ब) पुनरावलोकन याचिका
 क) लेख ड) निवडणुका
- १०) सार्वजनिक निवड सिद्धांत ——— दृष्टिकोनावर भर देतो.
 अ) बाजार—आधारित दृष्टिकोन ब) पारंपारिक दृष्टिकोन
 क) मार्क्सवादी दृष्टिकोन ड) नोकरशाही दृष्टिकोन
- ११) ——— हे सुशासनाचे साधन आहेत.
 अ) सामाजिक लेखापरीक्षण ब) अधिकारांचे पृथक्करण
 क) माहितीचा अधिकार ड) वरील सर्व
- १२) माहितीच्या अधिकारात ——— घेण्याचा अधिकार समाविष्ट आहे.
 अ) नोट्स
 ब) उतारे
 क) कागदपत्रांच्या किंवा नोंदींच्या प्रमाणित प्रती
 ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) प्रशासकीय कायद्याचा अर्थ काय आहे?
 ब) प्रशासकीय न्यायाधिकरण आणि न्यायालये मध्ये मुख्य फरक स्पष्ट करा?
 क) नागरिक सनद (Citizens' Charter) म्हणजे काय?
 ड) सार्वजनिक निवडीचा सिद्धांत म्हणजे काय?
 इ) सार्वजनिक मूल्य व्यवस्थापन म्हणजे काय?
 ई) भरतीच्या अंतर्गत स्रोताचा अर्थ स्पष्ट करा?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) इ—शासनासमोरील आव्हाने
 ब) माहिती अधिकार कायदा २००५
 क) ई— गव्हर्नन्सचे महत्वाचे स्तंभ कोणते आहेत ते स्पष्ट करा?
 ड) सुशासनाची तत्त्वे स्पष्ट करा?

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) वचनबद्ध नोकरशाही या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण द्या.
किंवा
ब) प्रशासनावरील न्यायिक नियंत्रणाचे प्रकार आणि त्याची उपयुक्तता स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
लोकपाल आणि लोकायुक्त संस्थेची रचना, अधिकार आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Issues in Public Administration (230109202)

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

- 1) Civil Service recruitment debate of Generalists vs Specialists is related to _____.
 - a) Judicial System
 - b) Bureaucracy
 - c) Political Parties
 - d) NGOs
- 2) Neutrality of Civil Service means _____.
 - a) Working in favour of the ruling party
 - b) Working against the government
 - c) Remaining independent from political parties
 - d) Establishing own political party
- 3) Whitley Councils are primarily associated with _____.
 - a) India
 - b) England
 - c) USA
 - d) Japan
- 4) A key element of Good Governance is _____.
 - a) Corruption
 - b) Transparency
 - c) Partisanship
 - d) Centralization
- 5) Lokayukta functions at _____ level.
 - a) Central
 - b) State
 - c) District
 - d) Local Self Government
- 6) The RTI Act came into force in India in _____.
 - a) 2000
 - b) 2003
 - c) 2005
 - d) 2010
- 7) The concept of Administrative Law was introduced by _____.
 - a) A.V. Dicey
 - b) Woodrow Wilson
 - c) Max Weber
 - d) Elton Mayo
- 8) Administrative Tribunals in India were established in _____.
 - a) 1976
 - b) 1985
 - c) 1992
 - d) 2000

- ८) पंचायत राज विषय कोणत्या सूची समावेश होतात?
 अ) केंद्रसूची ब) राज्यसूची
 क) समवर्ती सूची ड) वरील सर्व
- ९) संविधान कलम २८०(१) नुसार — हे आदेशाद्वारे केंद्रीय वित्त आयोगाची नियुक्ती करतात.
 अ) अर्थमंत्री ब) पंतप्रधान
 क) राष्ट्रपती ड) उपराष्ट्रपती
- १०) खालीलपैकी कोणता पक्ष दिल्लीच्या राजकारणाशी संबंधित आहे?
 अ) आम आदमी पार्टी ब) तेलगू देशम पार्टी
 क) आसाम गण परिषद ड) यापैकी नाही
- ११) भारतीय निवडणूक आयोगाचे मुख्य निवडणूक आयुक्त यांची नेमणूक कोण करतात?
 अ) पंतप्रधान ब) मुख्यमंत्री
 क) उपराष्ट्रपती ड) राष्ट्रपती
- १२) पक्षांतर बंदी विरोधी कायदा — साली तयार झाला.
 अ) १९६५ ब) १९७५
 क) १९८५ ड) १९९५

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
 अ) सार्वत्रिक लोकसभा निवडणूक १९७७ मधील प्रचाराचे मुद्दे लिहा.
 ब) सार्वत्रिक लोकसभा निवडणूक २००४ मधील प्रचाराचे मुद्दे लिहा.
 क) नागरिकत्वासंबंधी थोडक्यात माहिती लिहा.
 ड) केंद्र-राज्य तणावाची कारणे कोणती आहेत.
 इ) राजकीय पक्षांचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
 ई) आर्थिक आणीबाणी लागू असताना घटकराज्यांवर कोणती बंधने येतात.
- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
 अ) शेतकरी चळवळ थोडक्यात लिहा.
 ब) राजकीय गुन्हेगारीकरण कसे थांबवता येईल.
 क) घटकराज्यांनी स्वायत्ततेची मागणी कारणे लिहा.
 ड) प्रादेशिक पक्षाची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
 अ) भारतीय राजकारणावर धर्म व जात याचा प्रभाव कसा पडतो ते लिहा.
 ब) भारतातील नक्षलवादी चळवळ सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.५ केंद्र व राज्य संबंध सविस्तर लिहा? १२

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Political Process in India (230109203)

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) _____ on Karnataka politics this species has an impact.
 - a) Lingayat
 - b) Jat
 - c) Reddy
 - d) Patel
- 2) _____ related to the farmers' movement It is.
 - a) Sharad Joshi
 - b) Raju Shetty
 - c) Mahendra Singh Tikait
 - d) All of the above
- 3) The beginning of the Naxal movement _____ It happened from here.
 - a) Naxalbari
 - b) Gadchiroli
 - c) Madhya Pradesh
 - d) Uttar Pradesh
- 4) In the Constitution of India _____ Does this section provide for citizenship?
 - a) 5 to 11
 - b) 14 to 35
 - c) 36 to 51
 - d) None of these
- 5) Currently _____ in national politics Issues are under discussion.
 - a) Unemployment
 - b) Inflation
 - c) Misuse of government machinery
 - d) All the above
- 6) _____ to end tribalism and casteism It's necessary.
 - a) Education
 - b) Adherence to law
 - c) Inter-faith marriage
 - d) All of the above
- 7) The centre is currently _____ That's all.
 - a) 61
 - b) 100
 - c) 52
 - d) None of these
- 8) What list of Panchayat Raj topics is included?
 - a) Central List
 - b) State List
 - c) Concurrent List
 - d) All of the above

- 9) Under Article 280(1) of the Constitution, _____ It appoints the Central Finance Commission by order.
- a) Finance Minister b) Prime Minister
c) President d) Vice President
- 10) Which of the following parties is associated with Delhi politics?
- a) Aam Aadmi Party b) Telugu Desam Party
c) Asom Gana Parishad d) None of these
- 11) Who appoints the Chief Election Commissioner of the Election Commission of India?
- a) Prime Minister b) Chief Minister
c) Vice President d) President
- 12) Anti-Defection Law _____ in the year was ready.
- a) 1965 b) 1975
c) 1985 d) 1995

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) Write the campaign issues for the 1977 general election.
b) Write the campaign points of the General Election 2004.
c) Write a brief account of citizenship.
d) What are the causes of centre-state tension?
e) Explain the changing nature of political parties.
f) What restrictions are imposed on constituent states when an economic emergency is in force.

Q.3 Write short answers/short notes. (Any Two)**12**

- a) Write the farmers' movement briefly.
b) How can political criminalization be stopped?
c) Write down the reasons for the demand for autonomy by the constituent states.
d) Explain the role of the regional party?

Q.4 Write the detail answer (Board answer type question) (Any one)**12**

- a) Write how religion and caste influence Indian politics.

OR

- b) Explain the Naxal movement in India in detail.

Q.5 Write about centre-state relations in detail.**12**

- प्र.२ टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) ०८
अ) ईव्हीएम म्हणजे काय?
ब) राजकीय गुन्हेगारीकरण
क) निवडणूक आचारसंहिता
ड) निवडणूक आयोगाचे स्वातंत्र्य
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. ०६
निवडणुकीत मतदारांच्या वर्तनावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
अ) भारतीय निवडणूक आयोगाचे अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) २०१४ च्या सार्वत्रिक निवडणुकीची चर्चा करा.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)

10

a) Explain the powers and functions of Election Commission of India.

OR

b) Discuss the 2014 General Election.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Human Rights (230109206)**

Day & Date: Saturday, 25-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 12

- 1) The Concept of human rights is based on _____ Law.
 - a) Natural
 - b) Legal
 - c) Religions
 - d) Traditional
- 2) Declaration of human rights taken place in _____ year.
 - a) 10 Dec. 1948
 - b) 10 Dec. 1950
 - c) 10 Dec. 1946
 - d) 10 Dec. 1947
- 3) There are _____ articles in human rights declaration.
 - a) 50
 - b) 40
 - c) 30
 - d) 20
- 4) French Revolution has taken place in _____ year.
 - a) 1857
 - b) 1789
 - c) 1818
 - d) 1947
- 5) Magna Carta was passed in England in _____ year.
 - a) 1115
 - b) 1215
 - c) 1315
 - d) 1415
- 6) UN Commission for Human Rights was established in _____ year.
 - a) 1945
 - b) 1946
 - c) 1947
 - d) 1949
- 7) Right to Equality includes the _____ Articles.
 - a) 5 to 11
 - b) 14 to 18
 - c) 19 to 22
 - d) 23 to 24
- 8) Right to liberty includes the _____ Articles.
 - a) 5 to 11
 - b) 14 to 18
 - c) 19 to 22
 - d) 23 to 24
- 9) In India National Human Rights commission was established.
 - a) 1990
 - b) 1991
 - c) 1992
 - d) 1993

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) राज्यशास्त्र आणि समाजशास्त्र यातील फरक स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) व्यवस्था विश्लेषणात्मक दृष्टीकोनाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

- 9) 1st May is celebrated as _____ day.
a) Gandhi Jayanti b) Labor Day
c) Republic Day d) World Disabled Day
- 10) Due to the structural functional approach, the study of political systems is done in the manner of _____.
a) Managerial b) Qualitative
c) Comparative d) Characteristic
- 11) Charkha and Khadi were given the status of national symbols by _____.
a) Tilak b) M. Gandhi
c) M. N. Roy d) Dr. Babasaheb Ambedkar
- 12) The original, important and powerful means of political socialization is _____.
a) Family b) Neighbors
c) School d) Public Relations Media

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is political sociology?
- b) What is political elite?
- c) What is the subject of study of political sociology?
- d) What is the first phase of the Golden Age of Political Sociology?
- e) What are the components of the state?
- f) What is political socialization?

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) What are the approaches to political sociology?
- b) What is political culture?
- c) In what three ways have Almond and Powell classified the nature of political culture?
- d) What are Robert Dahl's four groups of political inclusion?

Q.4 Board question answer. (Any One) 12

- a) Explain the difference between political science and sociology.

OR

- b) Explain limitations of the system approach.

Q.5 Board question answer. 12

Explain the nature and scope of political sociology.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Political Science) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
International Relations (230109301)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) संयुक्त राष्ट्रांचे मुख्यालय कोठे आहे?
अ) पॅरिस
ब) न्यूयॉर्क
क) लंडन
ड) जिनेव्हा
- २) "पॉलिटिक्स अमॉंग नेशन्स" या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
अ) ई.एच.कार
ब) हेन्स जे मॉरगेन्था
क) क्विन्सी राईट
ड) यापैकी नाही
- ३) खेळ सिद्धांताचे प्रतिपादन कोणी केले?
अ) जॉन वॉन न्युमन
ब) हेन्स जे मॉरगेन्था
क) मार्टीन काम्पलान
ड) यापैकी नाही
- ४) राष्ट्रसंघ संघटना कधी अस्तित्वात आली?
अ) १९४०
ब) १९२०
क) १९००
ड) १९४५
- ५) राष्ट्रसत्तेचा घटक कोणता आहे?
अ) लष्करी साहित्य
ब) विचारधारा
क) खनिज संपत्ती
ड) वरील सर्व
- ६) मानवतावाद आणि नैतिकमूल्याचा पुरस्कार करणारा दृष्टीकोन कोणता आहे?
अ) खेळ सिद्धांत
ब) वास्तववाद
क) आदर्शवाद
ड) व्यवस्था सिद्धांत
- ७) पुढीलपैकी कोणते सत्ता संतुलनाचे तंत्र आहे?
अ) हस्तक्षेप
ब) युती-प्रतियुती
क) भरपाई
ड) वरील सर्व

- ८) भारताने जागतीकीकरणाचा स्विकार कोणत्या साली केला?
 अ) १९६० ब) १९७०
 क) १९७५ ड) १९९१
- ९) कोणत्या महत्त्वपूर्ण घटकांशी आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा संबंध येतो?
 अ) राष्ट्रहित ब) सत्ता
 क) संघर्ष ड) वरील सर्व
- १०) इ.स. २४ ऑक्टोबर १९४५ रोजी संयुक्त राष्ट्र संघटनेची सदस्य संख्या किती होती?
 अ) १०० ब) १९०
 क) ५१ ड) ४१
- ११) १४ कलमी योजना कोणी मांडली?
 अ) जॉर्ज वॉशिंग्टन ब) वुड्रो विल्सन
 क) ई.एच.कार ड) यापैकी नाही
- १२) दुसऱ्या महायुद्धानंतर कोणती महासत्ता उदयाला आली?
 अ) सोव्हियत युनियन ब) अमेरिका
 क) फ्रान्स ड) पर्याय अ आणि ब

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
 अ) खेळ सिद्धांत म्हणजे काय?
 ब) व्यवस्था सिद्धांत म्हणजे काय?
 क) राष्ट्रहित म्हणजे काय?
 ड) संयुक्त राष्ट्रांच्या सुधारणांची आवश्यकता स्पष्ट करा.
 इ) जागतीकीकरण म्हणजे काय?
 ई) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचे महत्त्व लिहा.
- प्र.३ खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा. (कोणतेही दोन) १२
 अ) राष्ट्रसत्तेचा भौगोलीक घटक लिहा
 ब) सामुहिक सुरक्षिततेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 क) राष्ट्रीय सत्ता आणि आंतरराष्ट्रीय कायदा यावर लिहा.
 ड) सत्तासंतुलन आणि प्रतीबंध स्पष्ट करा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
 अ) आदर्शवादी सिद्धांत आणि वास्तवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) आंतरराष्ट्रीय संबंध म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय संबंधाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१२

सामुहिक सुरक्षा म्हणजे काय? सामुहिक सुरक्षेची व्याप्ती आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Political Science) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
International Relations (230109301)

Day & Date: Friday, 17-04-2026
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

- 1) Where is the headquarters of the United Nation?

a) Peris	b) New York
c) Landon	d) Geneva
- 2) Who is the other of the book "Political Among Nations"?

a) E. H. Carr	b) Hens J. Morgenthau
c) Quincy Wright	d) None of these
- 3) Who formulated the game theory?

a) John Van Neumann	b) Hens J. Morgenthau
c) Martin Camplan	d) None of these
- 4) When did the United Nations come into existence?

a) 1940	b) 1920
c) 1900	d) 1945
- 5) Which is the component of National Power.

a) Military equipment	b) Ideology
c) Mineral wealth	d) All of the above
- 6) Which is the view that advocates humanism & moral values?

a) Game theory	b) Realism
c) Idealism	d) System theory
- 7) Which of the following is a balance of power mechanism?

a) Intervention	b) Coalition – Counter Coalition
c) Compensation	d) All of the above
- 8) In which year did India embrace globalization?

a) 1960	b) 1970
c) 1975	d) 1991

- 9) Which important factors are associated with international politics?
a) National interest b) Power
c) Conflict d) All of the above
- 10) What was the number of members of the United Nations in 24 Oct. 1945?
a) 100 b) 190
c) 51 d) 41
- 11) Who proposed the 14 – Point plan?
a) George Washington b) Woodrow Wilson
c) E. H. Carr d) None of above
- 12) Which superpower emerged after World War IInd?
a) Soviet Union b) America
c) France d) Options a & b

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) What is Game Theory.
- b) What is System Theory.
- c) What is National Interest.
- d) Explain the need for UN reform.
- e) What is Globalization.
- f) Write the importance of International Relations.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 12

- a) Write the Geographical Component of Nation – State power.
- b) Explain the Nature of collective security.
- c) Write the National power & International law.
- d) Explain the Balance of Power & deterrence.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 12

- a) Explain idealist theory and realist theory?

OR

- b) What is the International Relations? Explain the Nature and Scope of International Relations?

Q.5 Answer the following question in detail. 12

What is the collective security? Explain the scope and characteristics.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Political Science) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Western Political Thought (230109302)

वार, दिनांक: सोमवार, २०-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) 'हेमलॉक' हे विष पिऊन मरण्याची शिक्षा कोणाला ठोठावण्यात आली होती?
अ) प्लेटो
ब) मार्क्स
क) सॉक्रेटिस
ड) अॅरिस्टॉटल
- २) प्लेटोने आपल्या शिक्षण पद्धतीमध्ये शिक्षण योजनेचे किती भाग केले होते?
अ) तीन
ब) दोन
क) चार
ड) पाच
- ३) राजकीय परिवर्तनाचे फिरते चक्र कोणी सांगितले?
अ) प्लेटो
ब) अॅरिस्टॉटल
क) हेगेल
ड) जॉन लॉक
- ४) 'दि सिटी ऑफ गॉड' हे पुस्तक कोणाचे आहे?
अ) लेनिन
ब) हेगेल
क) रूसो
ड) संत ऑगस्टाईन
- ५) अॅक्विनास कोणती राज्यव्यवस्था सर्वात चांगली मानतो?
अ) कुलीन तंत्र
ब) लोकशाही
क) राजतंत्र
ड) धनिक तंत्र
- ६) हेगेलने कोणत्या राज्याचा पुरस्कार केला?
अ) सर्वकष
ब) मर्यादित
क) नियंत्रित
ड) यापैकी नाही

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) जॉन लॉकच्या धर्मविषयक विचारांचे मूल्यमापन करा.
ब) ग्रीनने सांगितलेली राज्याची कार्ये कोणती?
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
अॅरिस्टॉटलच्या आदर्श राज्यविषयक विचारांची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Political Science) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Western Political Thought (230109302)

Day & Date: Monday, 20-04-2026
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **12**

- 1) Who was sentenced to death for drinking the poison of 'Hemlock'?
 - a) Plato
 - b) Marx
 - c) Socrates
 - d) Aristotle
- 2) How many parts of education plan did Plato make in his teaching method?
 - a) Three
 - b) Two
 - c) Four
 - d) Five
- 3) Who said the cycle of political change?
 - a) Plato
 - b) Aristotle
 - c) Hegel
 - d) John Locke
- 4) Whose book is 'The City of God'?
 - a) Lenin
 - b) Hegel
 - c) Rousseau
 - d) Saint Augustine
- 5) Which polity did Aquinas consider to be the best?
 - a) Aristocracy
 - b) Democracy
 - c) Monarchy
 - d) Richness
- 6) Which state did Hegel advocate?
 - a) Universal
 - b) Limited
 - c) Controlled
 - d) None of these
- 7) In which book did T.H. Green express his views on the state?
 - a) Lectures on principles of Political obligation
 - b) Liberal legislation
 - c) The system of logic
 - d) On liberty
- 8) How many types of kingdoms did Hobbes state?
 - a) 3
 - b) 4
 - c) 5
 - d) 6

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**M.A. (Political Science) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Government and Politics of Maharashtra (230109303)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 12

- 1) _____ party system exists in Maharashtra.
 - a) One
 - b) Two
 - c) Three
 - d) Multi
- 2) _____ was the Centre of Sanyukta Maharashtra Movement.
 - a) Bombay
 - b) Pune
 - c) Aurangabad
 - d) None of these
- 3) _____ is the head of Vanchit Bahujan Aghadi.
 - a) Adv. Balasaheb Ambedkar
 - b) Ramdas Athavale
 - c) Jogendra Kawade
 - d) All of these
- 4) _____ is the lower house of Maharashtra legislature.
 - a) Legislative Assembly
 - b) Legislative council
 - c) Panchayat
 - d) District council
- 5) There are _____ member in legislative Assembly.
 - a) 78
 - b) 250
 - c) 543
 - d) 288
- 6) _____ established the 'Swabhimani Shetkari Sanghatana'.
 - a) Sharad Joshi
 - b) Raju Shetty
 - c) Sharad Pawar
 - d) None of these
- 7) _____ lobby is the important pressure group in Maharashtra politics.
 - a) Sugar
 - b) Liquor
 - c) Language
 - d) Education
- 8) The winter session of Maharashtra Legislative is conducted at _____.
 - a) Akola
 - b) Nagpur
 - c) Mumbai
 - d) Pune

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Political Science) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Gender Studies (230109304)

वार, दिनांक: शुक्रवार, २४-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते १२:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०६

- १) पितृसत्ताक व्यवस्था' म्हणजे काय?
 - अ) स्त्रियांचे शासन
 - ब) संतुलित कुटुंब व्यवस्था
 - क) पुरुषांचे वर्चस्व असलेली सामाजिक व्यवस्था
 - ड) मुलींचा जन्मदर वाढवणे
- २) लैंगिक श्रमविभागणीचा अर्थ काय?
 - अ) कामाचे समान वाटप
 - ब) कामावर आधारित वेतन
 - क) लिंगावर आधारित कामाचे वर्गीकरण
 - ड) श्रमिकांचे संघटन
- ३) 'लिंग असमानता' कोणत्या क्षेत्रात दिसून येते?
 - अ) शिक्षण
 - ब) रोजगार
 - क) राजकारण
 - ड) सर्व पर्याय बरोबर
- ४) स्त्रियांना घरकामासाठी वेतन न मिळणे हे कोणत्या संकल्पनेशी संबंधित आहे?
 - अ) लिंग असमानता
 - ब) समानता
 - क) आर्थिक स्वातंत्र्य
 - ड) महिला आरक्षण
- ५) 'पुल्लिंगी' चे सामाजिक स्वरूप काय दर्शविते?
 - अ) समाजाला पुरुषांकडून अपेक्षित असलेले गुण
 - ब) पुरुषांच्या कपड्यांचा प्रकार
 - क) पुरुषांचे वय
 - ड) पुरुषांचे कौटुंबिक नाते

- ६) 'स्त्रीलिंगी' चे सामाजिक स्वरूप काय दर्शवते?
- अ) निसर्गाचे दिलेले गुण
 ब) समाजाने लादलेली भूमिका आणि अपेक्षा
 क) केवळ मातृत्व
 ड) स्त्रियांचा वंश

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

०८

- अ) लिंग (Gender) संकल्पनेची व्याख्या करा आणि ती जैविक लिंगापासून (Sex) कशी वेगळी आहे?
- ब) समाजात पुल्लिंगी (Masculinity) कसे निर्माण केले जाते?
- क) समाजात स्त्रीलिंगी (Femininity) कसे निर्माण केले जाते?
- ड) भारतीय समाजातील पितृसत्ताक व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.३ टिप लिहा.

०६

लिंगाची सामाजिक रचना

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) पितृसत्ताक व्यवस्था म्हणजे काय? त्याचे सामाजिक परिणाम स्पष्ट करा.
 किंवा
- ब) लैंगिक श्रमविभागणीचे विश्लेषण करा आणि त्याचे आर्थिक व सामाजिक संरचनांवर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (Political Science) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Gender Studies (230109304)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

06

- 1) What is meant by 'Patriarchy'?
 - a) Rule of women
 - b) Balanced family system
 - c) Social system with male dominance
 - d) Increasing the birth rate of girls

- 2) What is the meaning of sexual division of labor?
 - a) Equal distribution of work
 - b) Salary based on work
 - c) Classification of work based on gender
 - d) Organization of workers

- 3) In which areas is 'gender inequality' observed?

a) Education	b) Employment
c) Politics	d) All of the above

- 4) The lack of payment for women's household work is related to which concept?

a) Gender inequality	b) Equality
c) Economic independence	d) Women's reservation

- 5) What does the social construct of 'Masculinity' indicate?
 - a) Traits expected from men by society
 - b) Type of men's clothing
 - c) Age of men
 - d) Men's family relationships

- 6) What does the social construct of 'Femininity' indicate?
 - a) Traits given by nature
 - b) Roles and expectations imposed by society
 - c) Only motherhood
 - d) Women's lineage

- Q.2 Write the answer to the following questions. (Any Two) 08**
- a) Define the concept of gender and How is it different from biological sex?
 - b) How is masculinity constructed in society?
 - c) Explain how femininity constructed in society.
 - d) Explain the characteristics of patriarchy in Indian society.
- Q.3 Write short note. 06**
social construction of gender
- Q.4 Write answer in detail. (Any One) 10**
- a) What is meant by patriarchal system? Explain its social impacts??
 - b) Analyze the sexual division of labor and its impact on economic and social structures.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Political Science) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

International Organizations (230109306)

वार, दिनांक: सोमवार, २७-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते १:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) जागतिक बँक म्हणून कोणती संस्था ओळखली जाते.
 अ) IFM ब) ADB
 क) IBRD ड) यापैकी नाही

२) UNICEF चे मुख्यालय कोठे आहे?
 अ) जिनिव्हा ब) न्यूयॉर्क
 क) पॅरिस ड) रोम

३) नासा या संस्थेचा पूर्ण अर्थ काय आहे?
 अ) नॅशनल एजन्सी ऑफ स्पेस अॅडमिनिस्ट्रेशन
 ब) नेव्हिगेशनल एरोनॉटिक्स अॅण्ड स्पेस अॅडमिनिस्ट्रेशन
 क) नॅशनल एरोनॉटिक्स अॅण्ड स्पेस अॅडमिनिस्ट्रेशन
 ड) नॅशनल एरोनॉटिक्स अॅण्ड स्पेस एजन्सी

४) संयुक्त राष्ट्रसंघाची स्थापना कधी झाली?
 अ) १९४२ ब) १९४५
 क) १९४८ ड) १९५०

५) IMF म्हणजे काय?
 अ) International Military Force
 ब) International monetary fund
 क) Internal Management fund
 ड) International Market Federation

- ६) UNESCO चे कार्य मुख्यतः कोणत्या क्षेत्राशी संबंधित आहे?
 अ) आर्थिक विकास
 ब) अणुशक्ती
 क) शिक्षण, विज्ञान आणि संस्कृती
 ड) आंतरराष्ट्रीय व्यापार
- ७) ASEAN या संघटनेतील सदस्य देश कोणत्या भागातील आहेत?
 अ) दक्षिण अमेरिका
 ब) आफ्रिका
 क) आग्नेय आशिया
 ड) युरोप
- ८) World Trade organization (WTO) ची स्थापना कधी झाली?
 अ) १९९१
 ब) १९९५
 क) २०००
 ड) १९८५
- ९) लीग ऑफ नेशनची स्थापना कधी झाली?
 अ) १९१८
 ब) १९१९
 क) १९२०
 ड) १९२१
- १०) लीग ऑफ नेशनचा मुख्य उद्देश काय होता?
 अ) नवीन देश तयार करणे
 ब) जागतिक शांतता व सुरक्षा राखणे
 क) व्यापार वाढवणे
 ड) अनुशास्त्राचा प्रचार करणे
- ११) UNICEF चे मुख्य कार्यक्षेत्र काय आहे?
 अ) आर्थिक विकास
 ब) लष्करी सुरक्षा
 क) बालकल्याण व शिक्षण
 ड) कृषी विकास
- १२) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या आर्थिक व सामाजिक परिषदेचा मुख्य उद्देश काय होता?
 अ) आर्थिक आणि सामाजिक सहकार्य वाढवणे.
 ब) लष्करी सामंजस्य निर्माण करणे.
 क) अणुशस्त्रांचे निर्मूलन करणे.
 ड) जागतिक आरोग्य संघटना चालवणे.

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या स्थापनेचा उद्देश काय आहे?
 ब) सार्कची मुख्य पाच तत्त्वे कोणती आहेत?
 क) सार्क म्हणजे काय?
 ड) नाटो म्हणजे काय? त्याचा उद्देश स्पष्ट करा.
 इ) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या मुख्य अंगाची नावे स्पष्ट करा.
 ई) युरोपियन युनियनच्या राष्ट्रांची नावे सांगा.

१२

- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) संयुक्त राष्ट्रसंघाचे अपयश स्पष्ट करा.
- ब) वॉर्सा कराराची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- क) सार्कची स्थापना आणि उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ड) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या आमसभेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या सुरक्षा परिषदेची मुख्य कार्ये स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) संयुक्त राष्ट्रसंघाचे यश काय आहे हे स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- आंतरराष्ट्रीय संघटनेची व्याख्या, स्वरूप आणि उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Political Science) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
International Organizations (230109306)

Day & Date: Monday, 27-04-2026
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 12

- 1) Which organization is known as the World Bank?
 - a) IFM
 - b) ADB
 - c) IBRD
 - d) None of these

- 2) Where is the headquarters of UNICEF?
 - a) Geneva
 - b) New York
 - c) Paris
 - d) Rome

- 3) What is the full meaning of NASA?
 - a) National Agency of Space Administration
 - b) Navigational Aeronautics and Space Administration
 - c) National Aeronautics and Space Administration
 - d) National Aeronautics and Space Agency

- 4) When was the United Nations established?
 - a) 1942
 - b) 1945
 - c) 1948
 - d) 1950

- 5) What is IMF?
 - a) International Military Force
 - b) International Monetary Fund
 - c) Internal Management Fund
 - d) International Market Federation

- 6) UNESCO's work is mainly related to which area?
 - a) Economic development
 - b) Nuclear power
 - c) Education, science and culture
 - d) International trade

- 7) Which region are the member countries of ASEAN?
 - a) South America
 - b) Africa
 - c) Southeast Asia
 - d) Europe

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Political Science) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल - २०२६
Administrative Theories (230109307)

वार, दिनांक: सोमवार, २७-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

१२

- १) खालीलपैकी कोणत्या एकाला एफ. डब्ल्यू. टेलर यांचे समर्थन नव्हते.
अ) कामाचे मानकीकरण ब) कार्यक्षमता तज्ञ
क) आर्थिक माणसांचा सिद्धांत ड) कार्यात्मकीकरण
- २) 'शास्त्रीय सिद्धांताचा केंद्र बिंदू हा लोक नसलेली संस्था किंवा संघटना' असा उल्लेख ——— यांनी केला आहे.
अ) हर्बट सायमन ब) क्रिस अँग्रीरेस
क) चेस्टर बर्नाट ड) डब्ल्यू. बेनिस
- ३) खालीलपैकी कोणी सर्वप्रथम राज्यशास्त्र व लोकप्रशासन यामध्ये फरक केला होता?
अ) एम. पी. फॉलेट ब) चेस्टर बर्नाड
क) वुड्रो विल्सन ड) एफ. डब्ल्यू. टेलर
- ४) खालीलपैकी कोणता विचारवंत तुलनात्मक लोक प्रशासनाशी संबंधीत आहे?
अ) एल. डी. व्हाईट ब) एम. जी. फॉलेट
क) हेन्री फेयॉल ड) एफ. डब्ल्यू. रिग्ज
- ५) 'द इकॉलोजी ऑफ पब्लिक अॅडमिनिस्ट्रेशन' हे ——— यांच्याद्वारे लिहिले गेले आहे.
अ) एफ. डब्ल्यू. रिग्ज ब) जे. सी. चार्ल्सवर्थ
क) एल. डी. व्हाईट ड) हर्बट सायमन
- ६) हेन्री फेयॉल यांनी संघटनेची तत्त्वे एकूण किती सांगितली आहेत?
अ) १८ ब) १४
क) २० ड) २४

- ७) अभिप्रेरणेच्या पारंपरिक किंवा शास्त्रीय दृष्टीकोनाचा प्रमुख पुरस्कर्ता म्हणून ----.
- अ) अब्राहम मास्लो ब) हेन्री फेयाल
क) एफ. डब्ल्यू. टेलर ड) मॅग्रेगर
- ८) 'पोस्टकॉर्ब' हा संक्षेप शब्द कुणी तयार केला आहे?
- अ) हर्बट सायमन ब) ल्युथर गुलिक
क) हेन्री फेयाल ड) एफ. डब्ल्यू. टेलर
- ९) ---- 'पेपर्स ऑन द सायन्स ऑफ अॅडमिनिस्ट्रेशन' चे लेखक आहेत.
- अ) ल्युथर गुलिक ब) हर्बट सायमन
क) एफ. डब्ल्यू. रिग्ज ड) वुड्रो विल्सन
- १०) खालीलपैकी कोणते विधान चूक आहे.
- अ) लोकप्रशासनाचा सहसंबंध हा सरकारच्या उपक्रमांशी असतो
ब) लोकप्रशासन हे विज्ञान व कला दोन्ही आहे
क) लोक प्रशासन हे शुद्ध विज्ञान आहे.
ड) वरील पैकी नाही
- ११) 'पोस्टकॉर्ब' या संक्षेप शब्दात पुढील कोणते तत्त्व समाविष्ट होत नाही.
- अ) नियोजन ब) मार्गदर्शन
क) अंदाज पत्रक ड) सहसंवाद
- १२) लोक प्रशासनातील सक्षम प्रतिमान समजले जाते ----.
- अ) फेयॉल चे प्रतिमान ब) रिग्जची प्रतिमान
क) सायमन चे प्रतिमान ड) वेबर चे प्रतिमान

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) प्रशासकीय सिद्धांत म्हणजे काय? ते स्पष्ट करा.
ब) प्रशासकीय विज्ञान ही संकल्पना सांगा.
क) कार्यात्मक फोरमनशीप या संकल्पनेवर प्रकाश टाका.
ड) एफ. डब्ल्यू. रिग्ज यांचे साला प्रतिमानाचे वर्णन करा.
इ) व्यवस्थापनाचे घटक विशद करा.
ई) विभागीकरण सिद्धांताची चर्चा करा.

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) प्रशासकीय सिद्धांताचे महत्त्व
ब) लोक प्रशासनावरील गुलिक यांचे विचार
क) तुलनात्मक लोक प्रशासन
ड) व्यवस्थापकीय उपक्रम

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) राजकारण-प्रशासन विभाजन सिद्धांत म्हणजे काय? त्याचे वर्णन करा.
किंवा
- ब) प्रशासकीय सिद्धांतात एफ.डब्ल्यू. रिग्ज यांचे योगदान विशद करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- शास्त्रीय व्यवस्थापनाची संकल्पना आणि तिचे तत्त्वे सविस्तररित्या सांगा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Political Science) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Administrative Theories (230109307)

Day & Date: Monday, 27-04-2026
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

- 1) Which one of the following was not supported by F.W. Taylor?
 - a) Standardisation of work
 - b) Efficiency experts
 - c) Doctrine of the economic man
 - d) Functionalisation

- 2) “The focus of classical theory is an organizations without people” is said by _____.
 - a) Herbort Simon
 - b) Chris Arguris
 - c) Chester Barnard
 - d) W. Bennis

- 3) Who among of the following was the first to make a distinction between politics and administration.
 - a) M. P. Follett
 - b) Chester Barnard
 - c) Woodrow Wilson
 - d) F. W. Talyor

- 4) Which of the following thinker is associated with comparative public administration?
 - a) L. D. White
 - b) M. P. Follett
 - c) Henry Fayol
 - d) F. W. Rings

- 5) The ecology of public administration was written by _____.
 - a) F. W. Riggs
 - b) J. C. Charlesworth
 - c) L. D. White
 - d) Herbert Simon

- 6) How many principles of organization were propounded by Henry Fayol.
 - a) 18
 - b) 14
 - c) 20
 - d) 24

- 7) The first major exponent of the traditional or classical theory of motivation is _____.
 - a) Abraham Maslow
 - b) Henry Fayol
 - c) F. W. Taylor
 - d) McGregor

- 8) Who coined the acronym 'POSDCORB'?
a) Herbert Simon	b) Luther Gullick
c) Henry Fayol	d) FW Taylor
- 9) _____ was the author of papers on the science of Administration.
a) Luther Gullick	b) Herbert Simon
c) F. W. Riggs	d) Woodrow Wilson
- 10) Which of the following statement is wrong _____.
- Public Administration relates to the activities of government.
 - Public administration is both a social science and an art.
 - Public administration is a pure science.
 - All of the above
- 11) Which of the following, principles is not entailed in famous acronym 'POSDCORB'?
a) Planning	b) Directing
c) Budgeting	d) Communicating
- 12) The dominant paradigm in public administration is that of _____.
a) Fayol's model	b) Riggs model
c) Simon's model	d) Weber's model

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- What is administrative theory? Explain it.
- State the concept of administrative science.
- Focus on the functional foremanship concept.
- Describe the SALA model of F.W. Riggs.
- Elucidate the elements of management.
- Discuss the theory of departmentalization.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- Significance of administrative theory
- Gullick's views on public administration
- Comparative public administration
- Management activities

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 12

- What is politic-administration dichtenomy theory? Describe it.

OR

- Elucidate the contribution of F.W. Riggs regarding administrative theory.

Q.5 Answer the following question in detail. 12

State the concept of scientific management and its principles in detail.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Political Science) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Indian Foreign Policy (230109401)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण : ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची वैशिष्ट्ये कोणते आहे?
 - अ) प्रत्येक राष्ट्राला परराष्ट्रधोरणाची आखणी करावीच लागते.
 - ब) राष्ट्रीय हितसंबंधाचे कृतियोजना तयार करणे.
 - क) परराष्ट्रधोरण नियोजनबद्ध असावे लागते.
 - ड) वरील सर्व
- २) परराष्ट्र धोरणाची साधने कोणती आहेत?
 - अ) राजनय
 - ब) प्रचार
 - क) आर्थिक
 - ड) वरील सर्व
- ३) परराष्ट्र धोरण प्रस्थापित करण्याचे सर्वात महत्त्वाचे साधन म्हणून हेन्स मार्गेन्थोने कशाला आग्रक्रम दिला?
 - अ) प्रचार
 - ब) आर्थिक
 - क) राजनय
 - ड) वरील सर्व
- ४) १९४७ साली काश्मीरवरील आक्रमणासंबंधीचा प्रश्न संयुक्त राष्ट्रसंघात कोणत्या देशाने मांडला?
 - अ) भारत
 - ब) पाकिस्तान
 - क) बांग्लादेश
 - ड) वरील सर्व
- ५) परराष्ट्र धोरणाचे निर्धारणात मानवी घटक कोणता आहे?
 - अ) लोकसंख्या
 - ब) नेतृत्व
 - क) राजनयिक अधिकारी
 - ड) वरील सर्व
- ६) अलिप्ततावादाचा पाया कोणत्या परिषदेत घातला गेला?
 - अ) हवाना
 - ब) लुसाका
 - क) कैरो
 - ड) बांडुंग

- ७) अलिप्ततावादी चळवळ निर्माण करण्यासाठी कोणी महत्त्वाची भूमिका बजावली?
 अ) पंडित नेहरु
 ब) अटलबिहारी वाजपिये
 क) इंदिरा गांधी
 ड) यापैकी नाही
- ८) अलिप्ततावादाची मुलतत्वे कोणती आहेत?
 अ) वसाहतवादाला विरोध
 ब) शांततेची आवश्यकता
 क) लष्करी गटात सहभागी न होणे
 ड) वरील सर्व
- ९) मॅकमोहन रेषा कोणत्या देशादरम्यान आहे?
 अ) भारत-बंगालदेश
 ब) भारत-श्रीलंका
 क) भारत-पाक
 ड) भारत-चीन
- १०) तिबेटसंबंधी भारताबरोबर कोणत्या राष्ट्राने संघर्ष केला?
 अ) पाकिस्तान
 ब) चीन
 क) नेपाळ
 ड) भूतान
- ११) १९६२ साली भारत आणि चीन यांच्यातील युद्धात भारताला मदत कोणी केली होती?
 अ) रशिया
 ब) फ्रान्स
 क) जपान
 ड) इंग्लंड
- १२) भारताच्या पुढाकाराने कोणत्या देशाची निर्मिती झाली?
 अ) बांगलादेश
 ब) नेपाळ
 क) भूतान
 ड) थायर्लंड

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्या उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) परराष्ट्र धोरणाचा अर्थ स्पष्ट करा.
 ब) अलिप्ततावादी चळवळ थोडक्यात लिहा.
 क) भारत-अमेरिकशी असलेले संबंध थोडक्यात लिहा.
 ड) भारत-नेपाळ यांचे संबंध स्पष्ट करा.
 इ) भारत-अफगाणिस्तान संबंध लिहा.
 ई) सध्याचे भारत-बांगलादेश बरोबर असलेले संबंध लिहा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) पंचशिल करार स्पष्ट करा.
 ब) भारताचे रशियासोबतचे संबंध सविस्तर लिहा.
 क) भारतीय परराष्ट्र धोरणावर देशांतर्गत घटकाचा प्रभाव कसा पडतो?
 ड) भारतीय परराष्ट्र धोरणातील परराष्ट्र मंत्रालयाची भूमिका स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) परराष्ट्र धोरणाचे निर्धारक घटक सविस्तर लिहा.
किंवा
ब) भारताचे पाकिस्तान आणि श्रीलंकेशी असलेले संबंध स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
भारताचे चीनशी असलेले संबंध सविस्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Political Science) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Indian Foreign Policy (230109401)

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) What are the features of India's foreign policy?
 - a) Every nation has to formulate a foreign policy.
 - b) To prepare action plans in the interest of the nation
 - c) Foreign policy has to be planned.
 - d) All of the above

- 2) What are the instruments of foreign policy?

a) Diplomacy	b) Propaganda
c) Economic	d) All of the above

- 3) What did Hans Margenthau prioritize as the most important instrument for establishing foreign policy?

a) Propaganda	b) Economic
c) Diplomacy	d) All of the above

- 4) Which country raised the issue of the invasion of Kashmir in 1947 in the United Nations?

a) India	b) Pakistan
c) Bangladesh	d) All of the above

- 5) What is the human factor in determining foreign policy?

a) Population	b) Leadership
c) Diplomats	d) All of the above

- 6) In which conference was the foundation of non-alignment laid?

a) Havana	b) Lusaka
c) Cairo	d) Bandung

- 7) Who played an important role in creating the non-alignment movement?

a) Pandit Nehru	b) Atal Bihari Vajpayee
c) Indira Gandhi	d) None of these

- 8) What are the basic principles of non-alignment?
 a) Opposition to colonialism
 b) Need for peace
 c) Non-participation in military alliance
 d) All of the above
- 9) McMahon Line is between which countries?
 a) India-Bangladesh b) India-Sri-Lanka
 c) India-Pak d) India-China
- 10) Which country fought with India over Tibet?
 a) Pakistan b) China
 c) Nepal d) Bhutan
- 11) Who helped India in the 1962 war between India and China?
 a) Russia b) France
 c) Japan d) England
- 12) Which country was formed on the initiative of India?
 a) Bangladesh b) Nepal
 c) Bhutan d) Thailand

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Explain the meaning of foreign policy.
 b) Briefly describe the non-aligned movement.
 c) Briefly describe India-US relations.
 d) Explain India-Nepal relations.
 e) Describe India-Afghanistan relations.
 f) Describe the current India-Bangladesh relations.

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Explain the Panchsheel Pact.
 b) Describe India's relations with Russia in detail.
 c) How do internal factors influence Indian foreign policy.
 d) Explain the role of the Ministry of External Affairs in Indian foreign policy.

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 12

- a) Write in detail the determinants of foreign policy.

OR

- b) Explain India's relations with Pakistan and Sri Lanka.

Q.5 Write Answer in detail. 12

Write in detail about India's relations with China.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Political Science) (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Western Political Thinkers (230109402)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) उपयुक्ततावादाचा पुरस्कार कोणी केला?
 - अ) बेंथॅम
 - ब) कार्ल मार्क्स
 - क) लेनिन
 - ड) कार्ल पॉपर
- २) जे. एस. मिलने आपल्या समाजवादात कशाचा पुरस्कार केला?
 - अ) शिक्षण प्रसार
 - ब) व्यापारी स्पर्धा
 - क) अकष्टार्जीत संपत्तीवर कर
 - ड) वरील सर्व
- ३) 'आजपर्यंतचा सर्व अस्तित्वात असलेल्या समाजाचा इतिहास हा वर्ग संघर्षाचा इतिहास आहे' हे वाक्य कोणी म्हटले?
 - अ) कार्ल मार्क्स
 - ब) प्लेटो
 - क) जे. एस. मिल
 - ड) अॅरिस्टॉटल
- ४) ——— पक्षाला लेनिनने सेना प्रमुख म्हटले आहे.
 - अ) मजूर
 - ब) काँग्रेस
 - क) साम्यवादी
 - ड) शेतकरी
- ५) माओने आपल्या विचारात कोणास महत्त्व दिले?
 - अ) कामगार
 - ब) शेतकरी
 - क) भांडवलदार
 - ड) नोकर
- ६) वर्ग संघर्षातून क्रांती घडून येते आणि समाज परिवर्तन होते, अशी विचारसरणी कार्ल मार्क्सला कोणत्या राज्यक्रांतीतून सुचली होती?
 - अ) अमेरिकन राज्यक्रांती
 - ब) इंग्लंड राज्यक्रांती
 - क) फ्रेंच राज्यक्रांती
 - ड) रशियन राज्यक्रांती

- ७) नव्या डाव्या चळवळीचा प्रणेता कोणास मानले जाते?
 अ) हर्बर्ट मारक्यूज ब) माओ
 क) ग्राम्सी ड) हेबरमास
- ८) क्रिटिकल थेअरीशी कोण संबंधित आहे?
 अ) कार्ल पॉपर ब) जे. एस. मिल
 क) हेबरमास ड) ग्राम्सी
- ९) 'द ओपन सोसायटी', हे पुस्तक कोणाचे आहे?
 अ) कार्ल पॉपर ब) जॉन रॉल्स
 क) इसाह बर्लिन ड) माओ
- १०) बर्लिन यांच्या मते आदर्श समाज कसा असावा?
 अ) एकच मूल्य असलेला ब) विविध मूल्यांना स्थान देणारा
 क) हुकूमशाही ड) पूर्ण समानता असलेला
- ११) जॉन रॉल्स कोणत्या सिद्धांतासाठी प्रसिद्ध आहेत?
 अ) वर्गसंघर्ष ब) न्यायाचा सिद्धांत
 क) उपयोगितावाद ड) सामाजिक करार
- १२) रॉल्स कोणत्या विचारसरणीशी संबंधित आहेत?
 अ) सर्वाधिकारशाही ब) उदारमतवाद
 क) फॅसिझम ड) साम्यवाद

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) बॅथॅमचा उपयुक्ततावाद म्हणजे काय?
 ब) माओची चिरकालीन क्रांतीची संकल्पना सांगा.
 क) लेनिन यांचा क्रांतीचा सिद्धांत सांगा.
 ड) क्रिटिकल सिद्धांत म्हणजे काय?
 इ) इसाह बर्लिनचे स्वातंत्र्य विषयक विचार सांगा.
 ई) कार्ल पॉपर यांचे लोकशाही विषयक विचार सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) जे. एस. मिलचे समाजवादासंबंधीचे विचार स्पष्ट करा.
 ब) कार्ल मार्क्सचे राज्य विषयक विचार स्पष्ट करा.
 क) नव्या डाव्या चळवळीची वैशिष्ट्ये कोणती?
 ड) जॉन रॉल्सच्या न्याय विषयक सिद्धांताचे मूल्यमापन करा.

- प्र.४ खालील दीर्घोत्तरी प्रश्नांचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) कार्ल पॉपरच्या लोकशाही विषयक विचारांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- ब) कार्ल मार्क्सच्या अतिरिक्त मूल्य सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- व्यक्ती स्वातंत्र्याविषयीचे जे. एस. मिलचे विचार सांगा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	----------

M.A. (Political Science) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Western Political Thinkers (230109402)

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

- 1) Who advocated utilitarianism?

a) Bentham	b) Karl Marx
c) Lenin	d) Karl Popper

- 2) What did J. S. Mill advocate in his socialism?

a) Diffusion of education	b) Business competition
c) Immovable property tax	d) All of the above

- 3) 'The history' of all hitherto existing society is the history of all class struggle', these words are said by _____.

a) Karl marks	b) Plato
c) J. S. Mill	d) Aristotle

- 4) _____ Party Lenin calls the army chief.

a) Workers	b) Congress
c) Communist	d) Farmer

- 5) Whom did Mao consider important in his thinking?

a) Workers	b) Farmers
c) Capitalist	d) Servants

- 6) From class struggle to revolution comes and society changes, to which ideology suggested Karl Marx from the Revolution?

a) American Revolution	b) English Revolution
c) French Revolution	d) Russian Revolution

- 7) Who is considered the pioneer of New Left Movement?

a) Herbert Marcuse	b) Mao
c) Gramsci	d) Habermas

- 8) Who is associated with critical theory'?

a) Karl Popper	b) J. S. Mill
c) Habermas	d) Gramsci

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Political Science) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Indian Federalism (230109403)

वार, दिनांक : मंगळवार, २१-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) "फेडरल" हा शब्द कोणत्या भाषेतून घेतला आहे.
अ) लॅटिन शब्द "Foedus" ब) ग्रीक शब्द "Demos"
क) फ्रेंच शब्द "Fedo" ड) वरीलपैकी कोणताही नाही
- २) संघराज्य म्हणजे काय?
अ) केंद्र आणि राज्यांमधील अधिकारांचे विभाजन
ब) सर्व प्रदेशांसाठी एकच सरकार
क) राजेशाही शासन
ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- ३) भारतीय संविधान हे संघराज्यीय असून त्यात ----.
अ) केंद्र राज्य समान अधिकार आहेत
ब) मजबूत राज्य सरकार आहेत
क) कमजोर केंद्र सरकार आहे
ड) प्रबळ केंद्र सरकार आहे
- ४) सातव्या अनुसूचीमध्ये अधिकारांचे विभाजन किती याद्यांमध्ये केले आहे?
अ) दोन याद्या ब) चार याद्या
क) तीन याद्या ड) एक यादी
- ५) भारतीय संघराज्यात अवशिष्ट (उर्वरित) अधिकार कोणाकडे दिले आहेत?
अ) राज्यांकडे ब) केंद्राकडे
क) न्यायव्यवस्थेकडे ड) दोघांकडे

- ६) भारत शासन अधिनियम, १९३५ ने कोणती पद्धत सुरू केली?
 अ) एकक (Unitary) ब) संघराज्यीय पद्धत
 क) अध्यक्षीय पद्धत ड) वरीलपैकी कोणतीही नाही
- ७) खालीलपैकी कोणत्या देशात संघराज्याची उत्पत्ती झाली?
 अ) भारत ब) जर्मनी
 क) फ्रान्स ड) अमेरिका
- ८) केंद्र आणि राज्यांच्या विधी अधिकारांचे वर्णन कोणत्या कलमानुसार केले आहे?
 अ) कलम २४६ ब) कलम २४५
 क) कलम ३५६ ड) कलम ३६०
- ९) आंतरराज्य परिषद (Inter-State Council) कोणत्या कलमानुसार स्थापन करण्यात आली?
 अ) कलम ३५६ ब) कलम २८०
 क) कलम ३०० ड) कलम २६३
- १०) राज्यांच्या स्वायत्तेच्या मागणीचे प्रमुख उद्देश काय आहे?
 अ) राज्यांना अधिक अधिकार देणे
 ब) केंद्राला अधिक अधिकार देणे
 क) राज्यांचा अधिकार रद्द करणे
 ड) एकात्म शासन लागू करणे
- ११) राज्यांना अनुदान देण्याची शिफारस कोण करते?
 अ) संसद ब) नियोजन आयोग
 क) वित्त आयोग ड) नीती आयोग
- १२) प्रादेशिक पक्षांचा मुख्य प्रभाव कोणत्या क्षेत्रावर पडतो?
 अ) परराष्ट्र धोरणावर ब) संघराज्य प्रक्रियेवर
 क) न्यायव्यवस्थेवर ड) वरीलपैकी कोणतीही नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

- अ) भारतीय संविधानातील सातव्या परिशिष्टाची भूमिका स्पष्ट करा.
 ब) संघराज्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
 क) केंद्र व राज्यांच्या विधी अधिकारांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ड) वित्त आयोगाची भूमिका आणि कार्ये थोडक्यात लिहा.
 इ) एकात्म शासन व्यवस्था म्हणजे काय स्पष्ट करा.
 ई) केंद्र – राज्य प्रशासकीय संबंध स्पष्ट करा.

१२

- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) प्रादेशिक राजकीय पक्षांचा भारतीय संघराज्यवादावर झालेला प्रभाव
- ब) भारत शासन अधिनियम, १९३५ चा भारतीय संघराज्यीय रचनेवर झालेला परिणाम
- क) राज्यांचा स्वायत्ततेचा मागणीची कारणे
- ड) केंद्र राज्य संबंधांत राज्यपालाची भूमिका
- प्र.४ अ) संघराज्य म्हणजे काय? भारतीय संविधानातील संघराज्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १२
- किंवा**
- ब) जीएसटी प्रणालीमुळे केंद्र-राज्य आर्थिक संबंधांमध्ये कोणते बदल झाले, हे विशद करा.
- प्र.५ भारताच्या संघराज्य व्यवस्थेला "मजबूत केंद्रीकरण प्रवृत्ती असलेले संघराज्य" असे का म्हटले जाते? १२

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (Political Science) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2026
Indian Federalism (230109403)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) The term "federal" is derived from _____.
 a) Latin word "Foedus" b) Greek word "Demos"
 c) French word "Fedo" d) None of these
- 2) Federalism means _____.
 a) Division of powers between center and states
 b) Single government for all regions
 c) Rule by monarchy
 d) None of these
- 3) The Indian Constitution is federal with _____.
 a) Equal powers b) Strong states
 c) Weak centre d) Strong centre
- 4) The Seventh Schedule divides powers into _____.
 a) Two lists b) Four lists
 c) Three lists d) One list
- 5) In Indian federalism, residuary powers are given to _____.
 a) States b) Centre
 c) Judiciary d) Both
- 6) The Government of India Act, 1935 introduced _____.
 a) Unitary system b) Federal system
 c) Presidential system d) None of these
- 7) In which of the following countries did federalism originate?
 a) India b) Germany
 c) France d) America
- 8) Centre and State Legislative Powers are defined under _____.
 a) Article 246 b) Article 245
 c) Article 356 d) Article 360

- ८) पंचशील करार — देशांमध्ये झाला.
 अ) भारत आणि पाकिस्तान ब) भारत आणि चीन
 क) भारत आणि बांगलादेश ड) भारत आणि श्रीलंका
- ९) अलिप्तता परिषद — येथे झाली.
 अ) बांडुंग, १९५५ ब) बेलग्रेड, १९६१
 क) कोलंबो, १९७६ ड) क्युबा, १९७९
- १०) एखाद्या देशाने जगातील इतर देशांशी ठेवलेल्या राजकीय, आर्थिक, सांस्कृतिक व संरक्षणात्मक संबंधांची आखणी म्हणजे — होय.
 अ) राजकीय धोरण ब) आर्थिक धोरण
 क) परराष्ट्र धोरण ड) नैतिक धोरण
- ११) लोकाभिमुख धोरण तयार होण्यासाठी — हे आवश्यक आहे.
 अ) जात ब) प्रसारमाध्यमे व जनमत
 क) धर्म ड) पैसा
- १२) आधुनिक काळात राजनय अधिक — झाला आहे.
 अ) संकुचित ब) धार्मिक
 क) बहुआयामी ड) मर्यादित

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
 अ) परराष्ट्र धोरण म्हणजे काय?
 ब) दुतावास म्हणजे काय?
 क) नवीन राजनयाची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ड) विकसित देशांनी उत्तर-दक्षिणशी संपर्क साधण्यामागील हेतू काय होता?
 इ) परराष्ट्र धोरणाची प्राथमिक उद्दिष्टे.
 ई) खुला राजनय म्हणजे काय?
- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
 अ) परराष्ट्र धोरणावर परिणाम करणारे बाह्य घटक कोणते आहेत?
 ब) राजनयाची बदलती भूमिका स्पष्ट करा.
 क) गुप्त राजनयाची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ड) परराष्ट्र व्यवहार विभागाचा अर्थ व कामे सांगा.
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
 अ) धोरण तयार करण्याच्या प्रक्रियेत माध्यमे व जनमताचा प्रभाव कसा पडतो ते स्पष्ट करा.
 ब) राजनयाचे स्वरूप आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
 शिखर आणि परिषद राजनय यातील साम्य व भेद सांगा.

